

Arealstrategi i samfunnsdelen: Erfaringar frå 8 distriktskommunar

“Pilotprosjekt arealstrategi” (HINN - UIT)

Nils Aarsæther

Prof. emer., UiT Norges Arktiske Univ.

Oppdraget frå KDD - i samarbeid med Distriktssenteret og Fylkeskommunar

- ▶ «Teste» om arealstrategi (ARS) bidrar til forenkling og forbetring i utvalde småkommunar
- ▶ Etablere ein samarbeidsarena (digital) kring ARS-arbeidet i pilotkommunane
- ▶ Synleggjere kommunane og fylkeskommunane sine erfaringar med ARS
- ▶ Bygge på NORCE-prosjektet si nasjonale kartlegging av ARS i småkommunar
- ▶ Fokus både på prosessen og på vedtatt arealstrategi (innhald)
- ▶ Vurdere rettleiings- og opplæringsbehov for mindre kommunars arbeid med ARS
- ▶ Oppstart vår 2021, rapportering satt til ultimo 2022

Forskargruppe frå HINN og UiT

- ▶ Prosjektleder: Aksel Hagen, HINN (Holtålen, Namskogan)
- ▶ Hans Olav Bråtå, HINN (Leka, Grane)
- ▶ Nils Aarsæther, UiT (Nordkapp, Karasjok, Lødingen)
- ▶ Camilla Brattland, UiT (Karasjok)
- ▶ Arild Buanes, UiT(Lødingen)
- ▶ Toril Ringholm, UiT (Hamarøy)

Eit pilotprosjekt - kva inneber det?

- ▶ - Demping av skiljet mellom utforskar, "medforskar" og oppdragsgivar
- ▶ - Mindre "rigid" metodebruk - opning for fleksibilitet og eksperimentering
- ▶ - Case-studier: Samtalar om medvirkning, vegvalg og prioriteringar i kommunane
- ▶ - Tilbakemeldingar, også undervegs på digital samarbeidsarena

Deltakende kommunar - i Trøndelag, Nordland - og Troms og Finnmark

- ▶ Nordkapp
- ▶ Karasjok
- ▶ Lødingen
- ▶ Hamarøy
- ▶ Grane (D-kommune 3.0)
- ▶ Leka
- ▶ Namskogan
- ▶ Holtålen (D-kommune 3.0)

God mottaking i praksisfeltet

- ▶ - Kommunane søkte om å delta. 7 av 8 kommunar blei aktivt med
- ▶ - Jamt over lett tilgjengelege planar og høyringsutkast til planer på kommunen si nettside
- ▶ - God deltaking (opptil 45) på digitale samarbeidsarenaer
- ▶ - Samarbeid med Fylkeskommunar og Statsforvaltarar
- ▶ - Oppfølging frå Distriktssenteret og Departementet

Småkommunar med arealstrategi 2021.

Norce Samfunn-rapport 9/21

Fylke	Samf. del	Arealdel	Plan-strategi	I plan-tekst	Ikke	TOT
Rogaland	0	0	0	0	3	3
Møre og Romsdal	1	0	0	1	0	2
Nordland	8	2	2	3	7	22
Viken	1	0	0	2	3	6
Innlandet	7	0	0	3	3	13
Vestfold og Telemark	0	0	0	0	6	6
Agder	3	3	0	0	4	10
Vestland	1	0	1	3	6	11
Trøndelag	0	0	0	5	9	14
Troms og Finnmark	9	1	3	0	5	18
SUM	30	6	6	19	44	105

Kommune	Kommuneplanstatus pr 2021	Prosessleing Samfd/ARS 2021-	Folkevalgt Involvering	Medvirkning Folkemøter	Status 2022
Nordkapp	Samfd 2014 Areald 2016	Planpersonale	I liten grad	Kafe-dialog (folkemøte)	Planprogram med ARS Sept 2021
Karasjok	Samfd 2008 Areald 2005	Næringskons Teknsjef	I liten grad	Kafe-dialog (folkemøte)	Samfd med ARS des. 2022
Lødingen	Samfd 2009 Areald 2021	Planleggar	I liten grad-plan-workshop	Kafe-dialog (Folkemøter) Temamøter	Planprogram Samfd 2023
Hamarøy	Samfd 2014 Areald 2009	A/S Bedriftskompetanse	Lite involvert Strategi-workshop	Folkemøter med digitale innspel	Samfd m ARS sept 2022
Grane	Samfd 2011 Areald 2013	Kommune 3.0. Leie inn proseshjelp	Ordførar er aktiv, politikere invitert med i prosessen	Folkemøte, Spørreskjema Ungdomsråd	Oppstart samfd 2022. Forslag til behandling på starten av -23.
Leka	Areald 2013	Kommunal leing	Poltikere er involvert jf ulike tema	“Gjestebud” Innovasjon-camp i skole.	Oppstart samfd 2022, forsinka til -23.
Namskogan	Samfd 2011 Areald 2004	Kommunalsjef infrastrukturer og samfunnsutvikling	Noe involvert - Formannskapet	Tre gode folkemøter	Utkast samfunnsd. med 4 sider arealstrategi på høring nyåret 23
Holtålen	Samfd 2007 Areald 2020	Plan- og miljøsjef, kommunedirektør	Noe involvert - Formannskapet	Ikke folkemøter eller andre medvirkning soplegg	Utkast Samfunnsdel på høring desember

Metode i pilot-prosjektet

- ▶ Digitale kontaktmøter med planfagleg personale, m.a. støtte til medvirkningsopplegg
- ▶ Korte feltarbeid i 7 av 8 kommunar
- ▶ Halv-strukturerte intervju med planfagleg personale og administrativ og politisk leiing, individuelt og i grupper
- ▶ Observasjon på medvirkningsarenaer og kommunale møter
- ▶ Referat frå samarbeidsarenaer
- ▶ Forskarsamlingar, fysisk og digitalt

Funn (1) ARS i Formelle planprosessar

Kommunar slit med å finne rytmen i planprosessane, fx «fersk» arealdel, men utdatert samfunnsdel

Planprogramkravet sinkar prosessen

Manglande politisk-engasjement sinkar prosessen. ARS kan få fram «elefantar» ein helst ikkje vil sjå

Til og med medvirkningsopplegg kan sinke prosessen

Det oppstår noko presserande (heile tida) som tilfeldigvis sinkar prosessen (vakansar, byggesaker fx)

Og no nærmar det seg ny runde med planstrategi - noko som utset prosessen

Men kommunane har ein entusiast eller tre som driv strategiarbeidet fram, ingen ser negativt på ARS (men i ein kommune er begrepet "ukjent")

Funn (2) på medvirkning

God respons på (allmenn) invitasjon til folkemøte/kafebord-dialog.

Godt tilpassa lokale behov for fx SV-bord, ungdomsbord, samiskspråkleg bord

Gode diskusjonar både på (1) LNFR, (2) Tettstad/sentrumsutvikling

Kommunane tar på alvor også tema/gruppeinnretta møter (med eldre, nedsatt funksjonsevne, næringsliv, enkeltbygder, ungdomsråd/skoleelevar)

Dog tidkrevande, samt utfordrande mht. etterarbeid/oppfølging/prioriteringsarbeid

Men dette med å møtes er folk gode på i mindre kommunar. Overraskande lågt konfliktnivå, elefantar er parkerte, «blant kommunens beste kvinner og menn»

FUNN (3) LNFR - temaet

- ▶ Overraskande lite spenningar og konflikt her
- ▶ Reindriftna gjennomgåande hensynstatt - eller iallfall god dialog
- ▶ - Tydeleg på utfordringar ved nærheit til vassdrag (flaum), strandsone, sjøområde

- ▶ Reiseliv og turbruk av terrenget - møte auke interesse med god merking
- ▶ Avslappa forhold til spredt boligbygging og hyttebygging, men respekt for lovverket

FUNN (4)

Tettstad/sentrumsutvikling

Overraskende sterkt engasjement på strategi for sentrum

Samlokalisering og integrasjon off. tenester og handel/privat service - rurbanisering

Og for ivaretaking av distriktskommunens fortrinn (tilby boligar som er rimelege, romslege, med hage og rekreasjonsnærheit)

Konklusjon (1) Arealstrategi (ARS) - særleg meiningsfullt i småkommunar(?)

- ▶ - Arealstrategi oppfatta som nyttig for arbeidet med arealdelen
- ▶ - Oppfatta som nyttig å vise til, i møtet med eksterne aktørar
- ▶ Vanskeleg å skilje frå arbeidet med samfunnsdel
- ▶ Behov for å kommunisere kva ARS dreier seg om, utover det planfaglege personalet. Fortsatt få som kjenner til oppbygginga av plansystemet
- ▶ - Engasjerer både mht. LNFR-områda og sentrumsplanlegging

Konklusjon (2) Arealstrategien involverer!

- ▶ Ein plattform og møtestad utan særleg høge kompetansetersklar
- ▶ Folkevalde, tja...travle folk
- ▶ Interessentar, næringsaktørar
- ▶ Borgarar...og ildsjeler
- ▶ Alle "leirar" er med i medvirkninga vi har observert
- ▶ (Men igjen: Samanfiltra med samfunnsdel-arbeid)

Konklusjon (3) Støtte i arbeidet trengs

- ▶ Betydelege kompetanseutfordringar som distriktskommune
- ▶ Gjennomtrekk av nøkkelpersonale
- ▶ Bruk av planfagleg personale til andre oppgåver
- ▶ God støtte frå fylkeskommune og statsforvaltar
- ▶ God støtte frå Distriktssenteret
- ▶ God tilgang til konsulenttenester
- ▶ Greit også med forskarkontakt og med involvering av studentar...
- ▶ Framover: Gode erfaringar med digital samarbeidsarena - og med fysiske kommunebesøk. (Konferansar, EVU, rettleiingsmateriell og Nasjonale Forventingar - har også sin plass.)